

LBRIS

We know
books

Coordonatori:

Mădălin-Sebastian Lîng; Dan-Ionuț Lupuțan

**100 DE ANI DE LA INSTALAREA PĂRINTELUI
AUREL MUNTEANU
CA PROTOPOP ORTODOX ROMÂN
AL HUEDINULUI**

Tipărit cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului Părinte

† **Andrei,**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Editura Limes

2023

@ Mădălin-Sebastian Lung; Dan-Ionuț Lupuțan

Volumul este rezultatul unui proiect de suflet, coordonat de Prof. Dr. Mădălin-Sebastian Lung, membru al Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor (<https://elite.mcb-institute.org/>) și de Pr. Dan-Ionuț Lupuțan, realizat sub tutela Academiei și a Protopopiatului Ortodox Român Huedin (<https://www.protopopiatulhuedin.ro/>), cuprinzând poezii, studii și note de lectură ale unor prestigioși oameni de cultură din țara noastră (membri ai Uniunii Scriitorilor din România, profeți, cercetători, cadre didactice) prin care este omagiată viața și activitatea Părintelui Protopop Aurel Munteanu, o personalitate a spiritualității românești de o valoare inestimabilă.

Academia Elitelor, Modelelor și Valorilor reprezintă o veritabilă tribună pusă la dispoziția purtătorilor de lumină (oameni remarcabili ai societății românești), invitați să ne vorbească nouă, tuturor, despre drumul care urcă spre înălțimi, despre modele de valori, caracter, existență, activitate, demne de urmat de către generațiile tinere, despre cum să ne regăsim și dezvoltăm fiecare propria identitate și cale în viață, dar în același timp să învățăm să trăim frumos și virtuos, în armonie, comuniune și împărtășire cu toți ceilalți membri ai comunității umane, precum și cu dragoste, admirație și respect față de natura inconjurătoare – față de întreaga Creație, lăsată nouă spre purtare de grijă, de către Dumnezeu.

Cartea este încununată de o prefață realizată de Dr. Vasile Todincă (Cercetător științific I la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea) și Prof. Univ. Dr. Gabriel Moisa (Director al Muzeului Țării Crișurilor din Oradea) și de o postfață oferită de Dr. Tudor Alexandru Sălăgean (Director al Muzeului Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca, cercetător științific I)

Ilustrația copertei prezintă icoana omagială realizată în anul 2022 de pictorul Marin Pinte, intitulată: „Protopopul Martir Aurel Munteanu”.

Editura Limes
Str. Castanilor, 3
407280 Florești, jud. Cluj
Tel.: 0264-544109; 0723-194022
e-mail: edituralimes2008@yahoo.com
www.edituralimes.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
100 de ani de la instalarea părintelui Aurel Munteanu ca protopop ortodox român al Huedinului / coord. Mădălin-Sebastian Lung, Dan-Ionuț Lupuțan ; tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului ; pref. de C.Ș. I dr. Vasile Todincă și prof. univ. dr. Gabriel Moisa ; postf. de dr. Tudor Alexandru Sălăgean. – Florești : Limes, 2023
ISBN 978-606-799-662-3
I. Lung, Mădălin-Sebastian (coord.)
II. Lupuțan, Dan Ionuț (coord.)
III. Todinca, Vasile (pref.)
IV. Moisa, Gabriel (pref.)
V. Sălăgean, Tudor Alexandru (postf.)

CUPRINS

CU FAȚA LA ISTORIA NOASTRĂ	9
<i>Prof. univ. dr. Gabriel Moisa</i>	
PREACUVÂNTARE CĂTRE CETITORIU	14
<i>Cerc. și I. dr. Vasile Todincă</i>	
CUVÂNT ÎNAINTE	18
POEZII	
PROTOPOPULUI MARTIR AUREL MUNTEANU.....	22
<i>Viorica Cacuci</i>	
PĂRINTELUI MARTIR AUREL MUNTEANU	26
<i>Emil Nedelea Cărămizaru</i>	
MARTIRIU	28
<i>Theodor Damian</i>	
LUI AUREL MUNTEANU	30
<i>Alexandru Jurcan</i>	
ÎNDOLIATĂ FILĂ DE ISTORIE	32
<i>Lucia – Elena Locusteanu</i>	
OMAGIU PROTOPOPULUI AUREL MUNTEANU.....	35
<i>Rodica B. Petruț</i>	
DESPOVĂRAREA	36
<i>Gavril Pompei</i>	
ODĂ EROULUI MARTIR	38
<i>Ștefan Sabău</i>	

BALADA PROTOPOPULUI MUNTEANU.....	39
<i>Nicolae Șteiu</i>	
CÎND NINGE.....	41
<i>Alexandru Uiuiu</i>	
SONET CUVÂNTULUI.....	43
<i>Cătălin Varga</i>	
SONETUL PATRIOȚILOR.....	44
<i>Cătălin Varga</i>	
SONETUL ÎNSÂNGERAT	45
<i>Cătălin Varga</i>	

STUDII

ALEGEREA PREOTULUI AUREL MUNTEANU ÎN DEMNIȚATEA DE PRIM PROTOPOP AL HUEDINULUI (7/20 FEBRUARIE 1923).....	47
<i>Mircea-Gheorghe Abrudan</i>	
PROTOPOPUL AUREL MUNTEANU - ARHETIPUL INTELECTUALULUI RURAL ARDELEAN	53
<i>Dana Buzura-Gagniuc</i>	
CA FRAȚII, DOI PREOȚI ROMÂNI AI CELOR DOUĂ BISERICI SURORI	59
<i>Viorel Câmpean</i>	
PĂRINTELE AUREL MUNTEANU – PAȘI ÎNSPRE O BINEMERITATĂ CANONIZARE	68
<i>Maxim (Iuliu-Marius) Morariu</i>	

NOTE DE LECTURĂ

RECUNOȘȚINȚA, O FLOARE RARĂ, DAR ATÂT DE PREȚIOASĂ	75
(Notă de lectură la volumul „140 de ani de la nașterea părintelui protopop Aurel Munteanu” - coordonatori: Mădălin-Sebastian Lung și Dan-Ionuț Lupușan)	
<i>Viorel Câmpean</i>	
JERTFA.....	78
(evocare după articolul ”Părintele protopop Aurel Munteanu – victimă a regimului horthyst și martir al bisericii ortodoxe române (1882-1940)” de Vasile Rojneac din cartea „140 DE ANI DE LA NAȘTEREA PĂRINTELUI PROTOPOP AUREL MUNTEANU”, editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2022, pp. 104-142)	
<i>Emil Pop</i>	
PROTOPOPUL AUREL MUNTEANU	87
<i>Maria Vaida</i>	

ANEXE DOCUMENTARE ȘI FOTOGRAFICE

Circulara episcopului Nicolae Ivan către clerul și credincioșii Protopopiatului Huedin cu privire la alegerea și investirea preotului Aurel Munteanu în demnitatea de protopop al Huedinului	93
Document nr. 1. Administratorul protopopesc Aurel Munteanu aduce la cunoștința consistoriului eparhial de la Cluj demararea procesului de alegere a membrilor sinodului electoral protopopesc, Huedin, 2 noiembrie 1922.....	96
Document nr. 2. Episcopul Nicolae Ivan îl informează pe profesorul Ioan Lupaș că a fost delegat de consistoriul eparhial să prezideze	

alegerea protopopului protopopiatului Huedin, Cluj, 16 ianuarie 1923.....	97
Document nr. 3. Circulara de convocare a sinodului electoral protopopesc al protopopiatului Huedin în vederea organizării alegerilor primului protopop, Cluj, 18/31 ianuarie 1923.....	99
Document nr. 4. Conspectul concurenților la postul de protopop al tractului Huedin, Cluj, 16 ianuarie 1923.	101
Document nr. 5. Procesul verbal al ședinței comitetului protopopesc al protopopiatului Huedin, care a stabilit lista candidaților la postul de protopop și ordinea de zi a sinodului electoral protopopesc, Huedin, 6/19 februarie 1923.....	103
Document nr. 6. Procesul verbal al sinodului electoral desfășurat în capela ortodoxă din Huedin sub președinția comisarului consistorial Ioan Lupaș, Huedin, 7/20 februarie 1923.....	107
Document nr. 7. Jurământul preotului Aurel Munteanu depus în fața episcopului Nicolae Ivan la hirotesirea și învestirea sa ca protopop al Huedinului, Cluj, 15 aprilie 1923.....	115
Procesele verbale originale ale alegerilor pentru scaunul de Protopop Ortodox Român Al Huedinului – păstrate în arhiva Arhiepiscopiei Clujului.....	120
Prima pastorală citită de părintele Aurel Munteanu în calitate de administrator protopopesc al tractului Huedin, la Sfânta Sărbătoare a Nașterii Mântuitorului	131
LISTA AUTORILOR.....	140
POSTFAȚĂ.....	170

Cerc. șt I. dr. Tudor Sălăgean

CU FAȚA LA ISTORIA NOASTRĂ

Orice incursiune în istoria națională trebuie să aducă în mod evident un plus de cunoaștere istorică. Volumul *100 de ani de la instalarea părintelui Aurel Munteanu ca Protopop Ortodox Român al Huedinului*, coordonat de **Mădălin-Sebastian Lung și Dan-Ionuț Lupuțan**, unul remarcabil din multe puncte de vedere, realizează cu prisosință acest deziderat. Acesta se înscrie în seria reconstituirilor ce țin de domeniul istoriei regionale, atât de hulită într-o epocă nu foarte îndepărtată.

De fapt, revenirea la acest tip de scriere a istoriei a avut loc în mod aproape programatic după căderea regimului comunist. De fapt, printre marile câștiguri ale perioadei postcomuniste ale scrisului istoric din România s-a numărat și posibilitatea revenirii la studierea istoriei locale și regionale, a microistoriei. Este cunoscut faptul că, cel puțin în ultimul deceniu și jumătate al „vechiului regim”, asemenea abordări erau practic imposibile, câmpul de manifestare fiind mult îngustat din cauza constrângerilor ideologice. S-a reluat astfel o mai veche tradiție a istoriografiei din spațiul românesc începută de cronicile tradiționale, care prezentau istoria unui loc sau a unui eveniment, până la însemnări de tip cronică ce descriau istoria unei localități.

Tradiția a fost îmbogățită mult după 1990 de sugestiile metodologice venite dinspre istoriografiile occidentale care promovează acest tip de scriere a istoriei, italiană, franceză și germană în primul rând. De altfel, în prezent acest gen istoriografic tinde să se relanseze pornind de la studiile ce țin de microistoria italiană sau de cea

germană, *alltagsgeschichte*. Regăsim aici modele excepționale de analiză, dacă ne gândim numai la exemplele oferite de Carlo Ginsburg¹, Fernand Braudel² și Emmanuel Le Roy Ladurie³.

Reconstituirea fragmentară a istoriei este foarte necesară înainte de a se ajunge la întreg. Acesta se reconstituie etapizat, bucată cu bucată, până când ansamblul urmărit de cercetător se conturează cu mai mare claritate. Restituirea fragmentelor de regimuri sau partide politice poate fi un demers destul de riscant întrucât generează inevitabil suspiciuni în legătură cu autorul studiului catalogat ca având sensibilități și parti-pris-uri politice, ce pot fi înlăturate cu ușurință dacă demersul este subordonat strict interesului cunoașterii istorice bazate pe surse credibile, precum arhivele, literatura istorică de profil, presa sau mărturiile orale, acolo unde este posibil.

Trebuie însă să recunoaștem că orice scris istoric cunoaște valențe și virtuți diferite, atât de la un istoric la altul, cât și de la o perioadă la alta, uneori chiar și mai des, așa cum s-a întâmplat în ultimele trei decenii. Putem discuta chiar de existența unor tipare istoriografice, atât ca abordare, cât și ca manieră a scrisului. Multe sunt însă supuse unui subiectivism aproape firesc am spune, de care cercetătorul profesionist se poate apăra utilizând instrumente de

¹ Carlo Ginsburg, *Brânza și viermii. Universul unui morar din secolul al XVI-lea*, Editura Nemira, București, 1997, 254 p.

² Fernand Braudel, *Mediterana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea*, Editura Meridiane, București, 1985-1986, 6 vol.

³ Emmanuel Le Roy Ladurie, *Montaillou, sat occitan de la 1294 până 1324*, Editura Meridiane, București, 1992, 2 vol.

lucru specifice meseriei de istoric, ceea ce coordonatorii și contributorii acestui volum reușesc cu prisosință⁴.

În mod evident, cercetătorii au fost și sunt tentați în permanență să revină asupra trecutului. Așa este și firesc, fiecare generație are dreptul și obligația de a construi propria viziune asupra istoriei, generată de iluzia putinței de a convorbi cu trecutul, după cum afirmă Alexandru Zub⁵. Ca istorici ne întrebăm adesea cum să scrutăm trecutul. Să-l privim ca simpli spectatori și să ne mulțumim cu simpla investigare a arhivelor și bibliotecilor, oferind apoi restituiri mai mult sau mai puțin convingătoare, sau să oferim lucrări în care este vizibilă și dimensiunea atitudinală a cercetătorului preocupat inclusiv de latura etică a istoriei și care să contribuie la asigurarea unei igiene convenite unui trecut așa cum a fost el⁶? Ambele opțiuni sunt necesare și utile, însă cea de-a doua incubă o mai mare doză de implicare și participare afectivă, putându-l introduce pe istoric pe terenul minat al disputelor și discuțiilor sterile fără nici un rezultat palpabil.

Un lucru este însă cert, reevaluările istoriografice sunt necesare cu o anumită periodicitate ca urmare a evoluției societății în ansamblul ei, nu numai a științei istorice în particular. Curente istoriografice evoluează, la fel și metodologiile de lucru, iar ceea ce ieri părea greu de înțeles, astăzi poate deveni un fenomen ușor de pătruns, ori ceea ce părea extrem de clar poate intra sub incidența unor nuanțări edificatoare. În plus, într-o societate românească în

⁴ Ioan-Aurel Pop, *Istoricul nu are voie să mintă deliberat*, în *Tribuna*, nr. 6, 1-15 decembrie 2002, p. 4-5.

⁵ Alexandru Zub, *Clio sub semnul interogației. Idei, sugestii, figuri*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 57.

⁶ *Ibidem*, p. 56.

care au fost abolite tabuurile tematice, ideologice și interpretative, a reveni asupra unor aspecte de istorie, interbelică în cazul nostru, este un fenomen mai mult decât benefic. De altfel, istoricul francez Pierre Nora atrăgea atenția asupra faptului că există o nevoie stringentă de a reveni asupra evenimentelor istorice deoarece în unele cazuri este nevoie de acută nuanțare a acestora ca urmare a evoluției istoriografiei⁷.

Pornind parcă de la îndemnul lui Pierre Nora, autorii volumului vin să refacă unele dintre traseele vieții protopopului Aurel Munteanu din Huedin, unul dintre martirii neamului românesc din acest spațiu, cel care a fost asasinat cu sălbăticie, de etnici maghiari, cu sprijinul armatelor horthiste care ocupau Transilvania la începutul toamnei anului 1940. Iată cum descria și condamna istoricul Ioan Lupaș în ședința publică a Academiei Române din 20 septembrie 1940, moartea celui care fusese până la 10 septembrie 1940 protopopul Huedinului: „*Când s-a răspândit, zilele trecute, vestea despre înfiorătoarea sălbăticie a ungarilor din Huedin, cari la 10 Septemvrie au ucis, în chinuri oribile, pe protopopul Aurel Munteanu și pe gardianul Gheorghe Nicula, în văzul mulțimii adunate la târgul de săptămână al Huedinului, ni se părea cu neputință de crezut un asemenea măcel monstruos. Și, totuși, s-a consumat îngrozitorul act tiranic, de o brutalitate mai sângheroasă decât cel din zilele lui Ginghis Han, secerând, printre cele dintâi victime, viața credinciosului și neînfricatului luptător naționalist care era în toate împrejurările, vrednicul protopop al Huedinului Aurel Munteanu, o personalitate cunoscută și apreciată în largi*

⁷ Pierre Nora, *Le retour de l'événement*, în *Faire de l'histoire*, sousdirection de Jacques Le Goff et Pierre Nora, Gallimard, Paris, 2011, p. 283-308.

cercuri românești, nu numai printre preoții și țărani din satele păstorite de dânsul cu înflăcărata râvnă duhovnicească și cu nestinsa jertfelnicie. Iubirea lui de carte și setea de progres îl îndemnase a cerceta nu numai satele din cuprinsul protopopiatului său, ci și altele, de la distanțe mai mari, propovăduind cuvântul adevărului, sfătuind și luminând poporul prin numeroase predici și conferințe religioase, culturale și economice. Adeseori putea fi văzut prin librăriile din Cluj, din Sibiu și din București cu câte o carte proaspătă în mână”.

Volumul de față este unul extrem de necesar și util pentru cunoașterea faptelor, așa cum au fost ele. De asemenea, acesta se impunea, credem, ca o necesitate obiectivă pentru locuitorii locului, aceștia fiind urmașii celui care a fost protopopul martir Aurel Munteanu și tocmai de aceea îi felicităm pe cei doi coordonatori și pe contributorii acestuia.

Prof. Univ. Dr. Gabriel Moisa

Director al Muzeului Țării Crișurilor din Oradea

PREACUVÂNTARE CĂTRE CETITORIU

Nu pot să nu constat, că acest demers intelectual cultural-științific avându-i coordonatori pe *Mădălin-Sebastian Lung și Dan-Ionuț Lupuțan*, dedicat împlinirii a 100 de ani de la instalarea părintelui Aurel Munteanu ca protopop ortodox român al Huedinului, se situează în prelungirea evenimentelor derulate de către Protopopiatul Ortodox Român Huedin, în anul 2022. Este vorba de două evenimente care au vizat sărbătorirea a 140 de ani de la nașterea protopopului martir Aurel Munteanu, precum și împlinirea a 100 de ani de la activarea Protopopiatului Ortodox Huedin.

Alături de cartea *140 de ani de la nașterea părintelui protopop Aurel Munteanu*⁸, volumul de față se înscrie „în seria volumelor de suflet, avându-l ca principal personaj pe protopopul martir Aurel Munteanu”. Volumul se deschide cu un număr de 13 poeme în versuri dedicate protopopului martir, urmate de 4 studii de specialitate, 3 note de lectură, precum și de un bogat material documentar și fotografic.

Poeziile din preambulul cărții sunt semnate de prestigioși poeți, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, preoți, cadre didactice: Viorica Cacuci, Emil Nedelea Cărămizaru, Theodor Damian, Alexandru Jurcan, Lucia-Elena Locusteanu, Rodica B. Petruț, Gavril Pompei, Ștefan Sabău, Nicolae Șteiu, Alexandru Uiușiu și Cătălin Varga. Prin versurile lor, autorii aduc o minunată reverență

⁸ Mădălin-Sebastian Lung, Dan-Ionuț Lupuțan (coord.), *140 de ani de la nașterea părintelui protopop Aurel Munteanu*, Editura Napoca Star, Cluj Napoca, 2022.

celui care a fost protopopul martir Aurel Munteanu, punând în valoare numele unei personalități care a luptat pentru apărarea ființei naționale a poporului român, jurând la investirea în scaunul protopopesesc că „*va fi model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și că va sluji Biserica și Patria iubită cu devotament și abnegație, până la ultima răsufflare*”⁹.

Poeziile ne vorbesc pilduitor, cu multă înflăcărare și cu mult atașament despre jertfa protopopului martir, despre dragostea lui față de Dumnezeu, biserică și semenii. De asemenea, alte poeme relevă modestia, corectitudinea, măreția sufletească, credința în Dumnezeu, valori pentru care a pățimit părintele Aurel Munteanu.

Volumul de față reprezintă un minunat instrument de lucru elaborat de către scriitori și istorici cu o formație intelectuală diversă și complexă. El reprezintă o dovadă a faptului că poemele și lucrările științifice, indiferent ce subiect abordează, vor constitui un reper în timp pentru generațiile următoare. Demersul cultural-științific a fost realizat printr-o eficientă colaborare între poeți, oameni de cultură și specialiști în istorie. A rezultat, astfel, un produs intelectual frumos și interesant, rod al muncii unei echipe interdisciplinare, care posedă competențele necesare finalizării unui atare proiect editorial ambițios și complex. La realizarea studiilor de istorie și notelor de lectură și-au dat concursul erudiți istorici și oameni de cultură: Mircea-Gheorghe Abrudan, Viorela Câmpăian, Dana Buzura-Gagniuc, Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Emil Pop și Maria Vaida. Studiile domniilor lor pun în lumină: etapele alegerii preotului Aurel Munteanu în demnitatea de prim

⁹ *Ibidem*, p. 17.

protopop al Huedinului (Mircea-Gheorghe Abrudan), dinamica activității pe care a desfășurat-o, rolul crucial jucat de el ca protopop și contribuția sa la emanciparea socio-culturală a zonei Huedinului (Maxim (Iuliu-Marius) Morariu). Dana Buzura-Gagniuc, pune în lumină în studiul său personalitatea polivalentă a protopopului Aurel Munteanu, un model de morală, demnitate, credință și patriotism, ce întruchipează arhetipul intelectualului preocupat de culturalizarea maselor. De asemenea, cercetătorul Viorel Câmpean, ne vorbește despre implicarea protopopului Aurel Munteanu în „creșterea neamului din toate punctele de vedere. S-au construit biserici, școli, au fost înființate cooperative de credit, consum și producție”. În notele sale de lectură, la volumul *140 de ani de la nașterea părintelui protopop Aurel Munteanu*, profesorul Viorel Câmpean, vine să pună în lumină recunoștința contemporanilor față de un martir al neamului românesc, protopopul Aurel Munteanu. Emil Pop, descrie momentele groaznice prin care a trecut Aurel Munteanu - protopopul de Huedin, în ziua tragică a martiriului. Maria Vaida, conturând personalitatea și martiriul protopopului Aurel Munteanu, face referire în studiul său la lucrarea cercetătorului Mircea-Gheorghe Abrudan – *Protopopul Aurel Munteanu (1882–1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020.

Protopopul Huedinului, Aurel Munteanu, așa cum rezultă din materialele prezentului volum și nu numai, rămâne peste timp o figură luminoasă a preoțimii ortodoxe din Transilvania. Credincios, de o moralitate incontestabilă, un autentic spirit novator, el și-a dat viața pentru Mântuitorul pe care l-a slujit cu devotament și dăruire și pentru neamul românesc.

Îi felicit deopotrivă pe coordonatorii și autorii implicați în creionarea prezentului deziderat intelectual, pentru munca depusă în spiritul dragostei și devotamentului pentru protopopul martir Aurel Munteanu. La fel ca volumul tipărit în anul 2022, cu ocazia împlinirii a 140 de ani de la nașterea protopopului Aurel Munteanu, și acesta va duce la o îmbogățire a biobibliografiei dedicată acestui martir al bisericii și neamului românesc.

Dr. Vasile Todincă – *cercetător științific I,*
Muzeul Țării Crișurilor din Oradea

PROTOPOPULUI MARTIR AUREL MUNTEANU

Viorica Cacuci

Născut ai fost din trupul sfânt al bătrânului nostru Ardeal,
Cu dragostea de neam, de glie și de graiul strămoșesc
Adânc înfipte-n sufletu-ți, comori, cu tot ce-i românesc,
Trimis ai fost să arzi flacăra vie, croule martir din Merghindeal.

Pe piatra credinței clădit-ai altare de rugă și de închinare,
Național și creștin îngemănate-n legea românească,
Știind biserica, o vatră de reculegere sufletească,
Spre eternitate, punct de reazem al ființei naționale.

Cunoscând din istorie originea-ne din daci și din romani,
Îngemănați cu munții, cu izvoarele, cu glia-nsângerată,
În care dorm străbunii și martirii cu inima-ndurerată
Și martor ne e Dumnezeu c-aici am fost de 2000 de ani.

Convins că zestrea culturală de la strămoșii noștri o moștenim
În noi trăiesc străbunii, noblețea lor e și noblețea noastră,
Suntem prelungirea lor în istorie și-n vatra strămoșească,
Acesta ți-a fost crezul, părinte protopop în Huedin.

Ca un brad viguros, promotor al culturii naționale,
Crainic al moșilor de la poalele Vlădeșei, al neamului tău,

Dorindu-l respectat între neamurile lumii, iubit de Dumnezeu
Ai zidit, ai scris, ai murit pe altarul idealurilor tale.

Ctitor al Bisericii Moșilor, ne-ai lăsat-o moștenire,
Să-nngenunchem și rugăciuni să înălțăm spre cer la Dumnezeu,
Să ne-apărăm credința, de jertfele străbunilor să ne-amintim
mereu
Să ne unească și dragostea de neam și-a patriei cinstire.

Când vremi de grea urgie, de jale, de rău prevestitoare,
Atrocități și crime îndoliau inimi, semănau teroare,
În 1940 pătrunseră-n Ardeal și trupele maghiare,
Revizionist horthyste, puhoi devastator de vieți distrugătoare.

Plânsul clopotelor împrăștia durere și străpungeau zarea,
Se-ntuneca cerul, Soarele dispărea, Ardealul e-n sânge!
Vuiet de durere, sus în Apuseni, cetinile-ș-plânse,
Românii în chinuri, fără nici o vină, își strigă disperarea.

Zbuciumul se-ntinde, moșii plâng cu jale, sufletul li-n chin,
Hoardele horthysteucid fără milă pe oricare român,
Pe glia strămoșească stropită cu lacrimi, ei se vor stăpâni,
Vâl negru se-ntinde, a sosit prăpădul peste Huedin.

Când hoardele blestamate îndoliau Ardealul nostru sfânt,
Când strigăt de durere se întinde peste istoria însângerată,
În 10 a lui septembrie '940, în Huedin e o zi îndurerată,
O crimă zguduitoare, protopopul ucis și idealu-i frânt.

Macabru dans satanic jucară criminalii peste trupu-i falnic,
Serbând victoria de duhuri necurate, care-i stăpâneau,
O țară și-un popor suflete sfâșiate, înmărmuriți jeleau
Căci flacăra dreptății și-a iubirii s-a stins în chin amaric.

În suflete ne-ai scris părinte, și ne-ai lăsat ca ultim dar,
Iubirea pentru glia sfântă și pentru neamul românesc,
Pe cei ce vin cu gânduri bune la noi, pe plaiul strămoșesc
Să îi primim cu bucurie, să-i spulberăm pe cotropitori.

Avem o sfântă datorie cât vom trăi pe-acest pământ,
Și pruncilor din leagăn să le spunem istoria zbuciumată,
De atrocitățile săvârșite să nu uităm niciodată,
Nici gloria, dar nici durerea, nu avem dreptul, e jurământ.

În dangătul de clopot, al mândriei Biserici a Moșilor,
Simțim chemarea sufleului tău la Sfânta Liturghie,
Te știm cu noi la rugăciune, și ești prezent cu noi în veșnicie
De poftele turbate de răpire, să ne-apărăm suntem datori.

Nu vrem răzbunare, dar celor ce-au înfipt în inimă pumnal,
Răpindu-ne Ardealul și istoria îndoliindu-ne
Dumnezeu să îi judece, sufletele morților să-i bântuie,
Urmașilor să le ia puterea de a ne răpi o palmă din Ardeal.

Când pașii ne poartă sfioși spre măreța și sfânta zidire,
Mormântul și crucea ne scaldă ochii-n lacrimi, săgetează inima
Căci gândul ne-afundă-n istorie și-ți simțim durerea,
Căci viața ți-a fost o istorie, în vremi de tristă amintire.

Ne închinăm și lacrimi ne picură deasupra mormântului,
Împodobit cu aură de sfânt, suflet în sufletul neamului,
Prin noi vei trăi veșnic, eroule martir al Ardealului,
Dumnezeu să te odihnească în pace în împărăția cerului
Părinte Protopop Aurel Munteanu.

PĂRINTELUI MARTIR AUREL MUNTEANU

*la împlinirea a 100 de ani de la instalarea Protopopului Ortodox
Român de Huedin*

Emil Nedelea Cărămizaru

Plâng iar munții Apuseni
Prin inimi de ardeleni,
Români cu inima plină
De credință și lumină...

Căci un protopop vestit,
Aurel Munteanu, numit,
Pătimit-a pentru țară
Cu suferință amară...

S-a jertfit pentru Hristos,
Ca un păstor curajos,
Crezul și-a mărturisit,
Cu sufletul larg deschis...

Cei cu inimă de piatră,
L-au omorât pe-a lui vatră,
Pe pământul strămoșesc
Și tărâmul românesc...

În veci va fi pomenit,

Căci pe Domnul
L-a slăvit,
Părintele Aurel
Cu suflet de porumbel...

Biserica și-a iubit,
Cu sânge a mărturisit
Toată legea cea străbună,
Dintr-o inimă română...

Să-i păstrăm memoria,
Cunoscând istoria,
Căci un preot preiubit
Pentru țară a murit...

Preacucernice Părinte,
Dumnezeu te ține minte,
Căci prin jertfa ta cea sfântă
Raiul te binecuvântă!

Îți mulțumim pentru tot,
Român cu sânge de foc,
Pui de dac martirizat,
Te vom pomeni în veac!

MARTIRIU

- Protopopului martir Aurel Munteanu -

Theodor Damian

Toți vom muri
unul după altul
și marea tăcere va veni
peste noi
ca peste adâncuri înaltul

Dar tăcerea aceea va fi
ca un cuvânt
la capăt de pustie
și va suna
așa cum răsună
numele lui
Aurel protopopul
la intrarea în veșnicie

Lupta martirului cu diavolul
ca lupta Mariei Egipteanca
biruind pustia
ca Pavel care în mijlocul slăbiciunii
își regăsește tăria

Martiriul

ca ieșirea din viață
și intrarea-n Iubire
ca lemnele
pe altarul jertfei de tot
pregătind calea
spre mântuire!